PLĂȚILE DIRECTE

Fișa descriptivă explică modul în care Uniunea Europeană le oferă fermierilor o formă de sprijin pentru venit, cunoscută sub denumirea de „plăți directe”, care să acționeze ca o plasă de siguranță și să sporească profitabilitatea fermelor. Prezintă, de asemenea, diferitele scheme de plată și cum funcționează acestea în practică și furnizează o defalcare a cheltuielilor planificate pentru plățile directe în cadrul planurilor strategice ale politicii agricole comune (PAC).

TEMEI JURIDIC

Temeiul juridic al politicii agricole comune (PAC) este prevăzut în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (articolele 38-44) (3.2.1).

PAC este reglementată printr-un set de acte legislative. Printre acestea se numără:

— Regulamentul privind planurile strategice PAC [Regulamentul (UE) 2021/2115] (3.2.4);

— Regulamentul privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea PAC [Regulamentul (UE) 2021/2116] (3.2.5);

— Regulamentul privind standardele referitoare la bunele condiții agricole și de mediu, schemele pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor, modificările planurilor strategice PAC, revizuirea planurilor strategice PAC și derogările de la controale și sancțiuni [Regulamentul (UE) 2024/1468];

— Regulamentul de modificare a normelor privind sistemul de condiționalitate, tipurile de intervenții sub formă de plăți directe, tipurile de intervenții în anumite sectoare, dezvoltarea rurală și rapoartele anuale privind performanța și de modificare a normelor privind suspendările plăților, verificarea anuală a performanței și controalele și sancțiunile [Regulamentul (UE) 2025/2649].

MĂSURI DE POLITICĂ PAC PENTRU SPRIJINIREA FERMIERILOR

PAC sprijină fermierii printr-o serie de măsuri de politică:

— **Plățile directe** sunt finanțate din Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și sunt prevăzute în Regulamentul privind planurile strategice PAC. Ele reprezintă o plasă de siguranță pentru fermierii care se confruntă cu venituri mai mici decât media raportat la restul economiei, precum și cu piețe incerte, fenomene meteorologice extreme, dăunători și boli sau cu o putere de negociere slabă în lanțul alimentar;

— **Măsurile de piață** (3.2.6) sunt finanțate tot din FEGA și prevăzute în Regulamentul privind organizarea comună a piețelor [Regulamentul (UE) nr. 1308/2013]. Scopul lor este de a sprijini și stabiliza piețele agricole. Unele măsuri sprijină în mod direct fermierii din UE, de exemplu prin facilitarea participării acestora la grupurile de producători sau la sistemele de calitate, consolidând astfel rolul lor în lanțul de aprovizionare;

— **Măsurile de dezvoltare rurală** (3.2.8) sunt finanțate din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și din fonduri naționale și sunt prevăzute în Regulamentul privind planurile strategice PAC. Scopul lor este de a contribui la performanța economică, socială și de mediu a zonelor rurale. Acestea includ, de asemenea, măsuri de sprijin pentru fermieri, cum ar fi măsurile de agromediu, finanțarea investițiilor agricole, instrumente de gestionare a riscurilor și instrumente financiare.

PREZENTARE GENERALĂ

Schemele de plăți directe sunt reglementate de articolele 20–41 din Regulamentul privind planurile strategice PAC. Unele scheme sunt obligatorii, în timp ce altele pot fi incluse în mod voluntar de către statele membre în planurile lor strategice naționale PAC.

— **Sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității** [articolele 21–28 din Regulamentul (UE) 2021/2115] este o plată anuală pe hectar căreia îi este alocat jumătate din bugetul pentru plăți directe. Statele membre pot decide să plătească o sumă uniformă pe hectar, să diferențieze plata în funcție de diferitele condiții socioeconomice sau agronomice sau să plătească o sumă pe baza drepturilor la plată aplicate în cadrul PAC anterioare. Atunci când utilizează drepturile la plată, statele membre trebuie să reducă treptat decalajul dintre valorile lor în anii următori, proces cunoscut sub numele de „convergență”. O **plată pentru micii fermieri** care nu depășește 3 000 EUR pe an poate fi acordată sub formă de sumă forfetară sau pe hectar (plafonul de 3 000 EUR înlocuiește limita anterioară de 1 250 EUR în urma modificărilor din 2025 ale Regulamentului privind planurile strategice PAC). Plățile respective, care sunt opționale pentru fermieri, înlocuiesc toate celelalte forme de plăți directe, cu excepția celor acordate pentru eco-scheme, dacă statele membre decid astfel în planurile lor strategice PAC;

— **Sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității** [articolul 29 din Regulamentul (UE) 2021/2115] este o plată anuală suplimentară pentru primele hectare de teren agricol pentru fermierii care au dreptul la sprijin de bază pentru venit. Cuantumul pe hectar și numărul de hectare per fermier pentru care este disponibil sprijinul redistributiv pentru venit sunt definite de statele membre. Această schemă vizează redistribuirea plăților directe de la fermele mai mari către exploatațiile mai mici sau mijlocii. Pentru a sprijini fermele mici, cel puțin 10 % din bugetul de plăți directe al fiecărui stat membru trebuie să se îndrepte către această schemă, cu excepția cazului în care redistribuirea este realizată prin alte mijloace;

— **Sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri** [articolul 30 din Regulamentul (UE) 2021/2115] este o plată suplimentară anuală pentru noii fermieri care au dreptul la sprijin de bază pentru venit. Statele membre definesc o plată forfetară sau o sumă pe hectar și numărul de hectare per fermier pentru care este disponibil sprijinul. De asemenea, acestea au stabilit limita superioară de vârstă – între 35 și 40 de ani – și formarea și competențele necesare potențialilor beneficiari;

— **Schemele pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor (eco-schemele)** [articolul 31 din Regulamentul (UE) 2021/2115] îi ajută pe fermierii care se angajează să aplice practici agricole benefice pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor sau practici ce sprijină combaterea rezistenței la antimicrobiene. Astfel de practici, care trebuie să depășească cerințele legislative, sunt enumerate în planurile strategice PAC. Plata anuală pe hectar acordată pentru eco-scheme poate fi o plată în plus față de sprijinul de bază pentru venit sau o plată menită să compenseze costurile suportate sau pierderile de venit ca urmare a angajamentelor asumate. Cel puțin 25 % din bugetul național pentru plăți directe trebuie să fie alocat acestor scheme, care sunt voluntare pentru fermieri;

— **Sprijinul cuplat pentru venit** [articolele 32-35 din Regulamentul (UE) 2021/2115]: în timp ce, în trecut, sprijinul pentru venit din cadrul PAC era asociat (sau cuplat) cu produse specifice, reformele succesive au eliminat treptat această legătură, care este în prezent limitată la o mică parte din plățile directe. Sprijinul cuplat vizează abordarea dificultăților asociate cu sectoare, tipuri de producție sau tipuri specifice de agricultură care sunt importante din motive socioeconomice sau de mediu. Sprijinul constă într-o plată anuală pe hectar sau pe animal, cu scopul de a îmbunătăți competitivitatea, sustenabilitatea sau calitatea. Printre sectoarele pe care le pot viza planurile strategice PAC, culturile proteice pot fi luate în calcul fără nicio justificare specifică, deoarece acest lucru ar contribui la reducerea dependenței UE de importuri în acest sector, precum și a utilizării îngrășămintelor pe bază de azot;

— **Plata specifică pentru cultura de bumbac** [articolele 36-41 din Regulamentul (UE) 2021/2115] este o schemă de plăți directe cuplate care acordă plăți per hectar de bumbac, în cazul culturilor situate în zone autorizate pentru producția de bumbac din Bulgaria, Grecia, Spania și Portugalia.

CUM FUNCȚIONEAZĂ PLĂȚILE DIRECTE ÎN PRACTICĂ?

În fiecare an, peste șase milioane de beneficiari primesc plăți directe. Acestea sunt acordate fermierilor activi, fie persoane fizice, fie întreprinderi, care desfășoară cel puțin un nivel minim de activitate agricolă (adică producția agricolă sau menținerea unei suprafețe agricole într-o stare adecvată pentru agricultură). Planurile strategice PAC definesc fermierii activi prin intermediul unor criterii obiective și nediscriminatorii, inclusiv printr-o listă negativă care exclude posibilitatea ca anumite entități să fie considerate fermieri activi.

Sprijinul acordat prin intermediul planurilor strategice PAC este furnizat în cea mai mare parte sub formă de plăți pe suprafață. Pentru unele scheme, aceste plăți se bazează pe numărul de animale care beneficiază de sprijin. Definițiile referitoare la eligibilitatea fermierilor și la suprafețele eligibile pentru sprijinul PAC sunt stabilite la nivelul UE pentru a asigura caracterul comun al politicii. În comparație cu perioada anterioară a PAC, definițiile respective nu sunt atât de detaliate în legislația UE. Ele oferă statelor membre flexibilitatea de a specifica suplimentar normele la nivel național, astfel încât acestea să poată fi adaptate la nevoile lor, și de a direcționa mai bine sprijinul.

Toate statele membre au stabilit cerințe minime pentru primirea plăților directe. Majoritatea au stabilit atât o suprafață, cât și un prag financiar – cuprinse între 0,3 și 4 hectare și, respectiv, între 100 EUR și 500 EUR. Majoritatea statelor membre și-au menținut pragurile pentru cerințele minime neschimbate în comparație cu perioada anterioară.

Fermierii care doresc să solicite plăți directe trebuie să depună cererile aferente în fiecare an și să respecte o serie de norme. Pe lângă cerințele legale în materie de gestionare care sunt obligatorii pentru desfășurarea activităților agricole, fermierii care primesc plăți în cadrul PAC fac obiectul unor condiții, și anume trebuie să mențină terenurile în bune condiții agricole și de mediu. PAC 2023-2027 implică o condiționalitate sporită, cu cerințe „mai ecologice" în comparație cu perioada anterioară. Totuși, modificările introduse în 2024 și 2025 care vizează simplificarea normelor PAC au făcut ca unele dintre cerințele de condiționalitate sporită să devină mai flexibile (3.2.4). PAC 2023-2027 a introdus, de asemenea, pentru prima dată, condiționalitatea socială, corelând plățile directe cu anumite principii fundamentale de natură socială și legate de muncă.

Comisia și autoritățile naționale gestionează plățile directe prin gestiune partajată. Sub supravegherea Comisiei, agențiile naționale de plăți sunt responsabile de administrarea plăților directe și de gestionarea unor sarcini precum prelucrarea cererilor de sprijin, executarea plăților și efectuarea anumitor controale (3.2.5).

INFORMAȚII FINANCIARE CHEIE

Sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS), o plată decuplată anuală bazată pe suprafață finanțată exclusiv de la bugetul UE, continuă să fie cel mai important instrument al PAC pentru sprijinirea veniturilor fermierilor din UE. În medie, cheltuielile planificate în cadrul planurilor strategice PAC pentru acest instrument reprezintă 51 % din bugetul total al FEGA sau 31 % din totalul cheltuielilor publice ale PAC (3.2.2).

Distribuția cheltuielilor publice totale planificate pentru plățile directe care stau la baza punerii în aplicare a tuturor celor 28 de planuri strategice PAC (2023-2027)

Tipul de intervenție	Contribuția UE (miliarde EUR)	Ponderea în plățile totale directe
BISS – Sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității (articolele 21-28)	96,69	51,12 %
SCV – Sprijinul cuplat pentru venit (articolele 32-35)	23,03	12,18 %
SCV-TF – Sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri (articolul 30)	3,4	1,80 %
CRISS – Sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (articolul 29)	20,09	10,62 %
Eco-schemele – Schemele pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor (articolul 31)	44,71	23,64 %
Bumbacul – Plata specifică pentru cultura de bumbac (articolele 36-41)	1,23	0,65 %
Plăți directe totale FEGA	189,15	100 %

Sursa: Comisia Europeană, „Approved 28 CAP Strategic Plans (2023-2027) Summary overview" [Sinteza celor 28 de planuri strategice PAC aprobate (2023-2027)], iunie 2023

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

În mai 2018, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la viitorul sectorului alimentar și al agriculturii, în care a prezentat prioritățile PAC post-2020. În rezoluție se solicita menținerea sau majorarea bugetului PAC pentru a aborda provocările actuale și pe cele noi. Parlamentul susținea un ajutor mai bine direcționat, în special pentru fermele mici și mijlocii și pentru tinerii fermieri, inclusiv un sprijin sporit pentru hectarele inițiale și plăți reduse (plafonate) pentru fermele mai mari. Sublinia că finanțarea ar trebui să fie direcționată către fermierii veritabili și să fie distribuită mai echitabil între țările UE, o mai mare convergență necesitând un buget mai mare. Accentua, totodată, necesitatea unor standarde de evaluare coerente și a unei supravegheri stricte pentru a asigura o punere în aplicare echitabilă și eficace în întreaga UE.

La 1 iunie 2018, Comisia Europeană a propus un nou cadru legislativ pentru PAC. Acesta a inclus Regulamentul privind planurile strategice PAC, în temeiul căruia fiecare stat membru prezintă cum intenționează să pună în aplicare măsurile PAC pentru a atinge obiectivele comune. Propunerea a introdus un nou model de performanță, reafirmând în același timp rolul central al plăților directe în sprijinirea fermierilor din UE.

În cursul negocierilor privind pachetul de reformă a PAC, Parlamentul a încercat să joace un rol amplu, acoperind întregul spectru de chestiuni aflate în discuție. Un studiu referitor la procesul de reformă a PAC post-2020 privit dintr-o perspectivă interinstituțională, comandat de Parlament, evidențiază că, prin adoptarea rolului de gardian al principiilor UE și al bugetului PAC, Parlamentul a încercat să mențină caracterul european și comun al diferitelor părți ale legislației propuse pentru a evita o „renaționalizare" a PAC. În plus, în unele cazuri, a preluat conducerea ca inițiator de politici, după cum o demonstrează eforturile sale de a aloca o mare parte din bugetul pentru plăți directe noilor eco-scheme și introducerea cu succes a condiționalității sociale în Regulamentul privind planurile strategice PAC.

În cadrul negocierilor privind modificările din 2024 și 2025, Parlamentul a pledat pentru o mai mare flexibilitate în ceea ce privește cerințele de mediu, un acces mai ușor al fermierilor la plățile în situații de criză, un sprijin financiar anual mai mare pentru fermele mici și mijlocii și un sprijin suplimentar pentru dezvoltarea activității fermelor mici.

Prezenta fișă descriptivă este pregătită de Departamentul tematic pentru dezvoltare regională, agricultură și pescuit al Parlamentului European. Pentru informații suplimentare, consultați site-ul Comisiei pentru agricultură și dezvoltare rurală.

Sarah Madeleine Régine Pierrette Costes / Rachele Rossi
04/2026